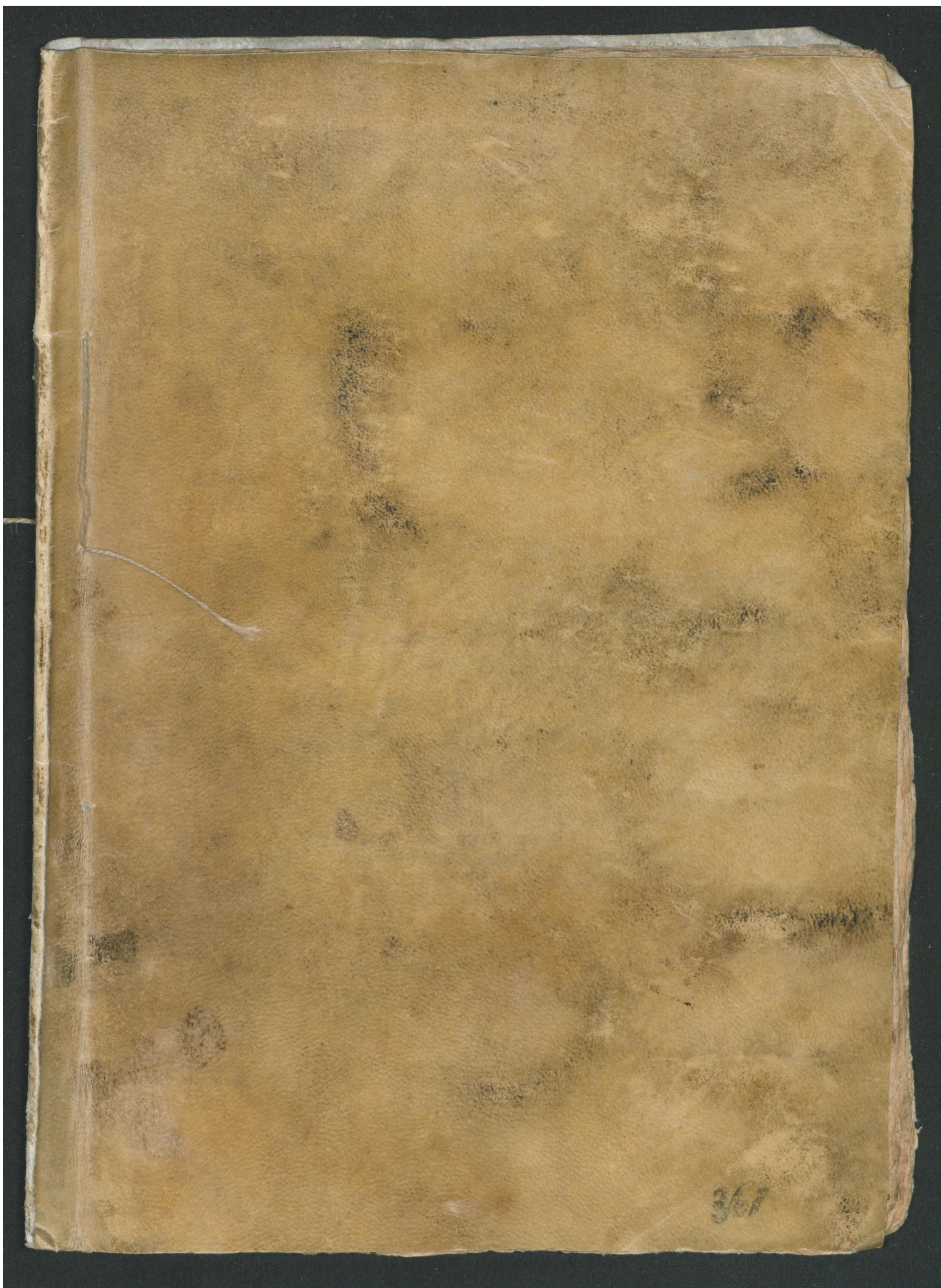
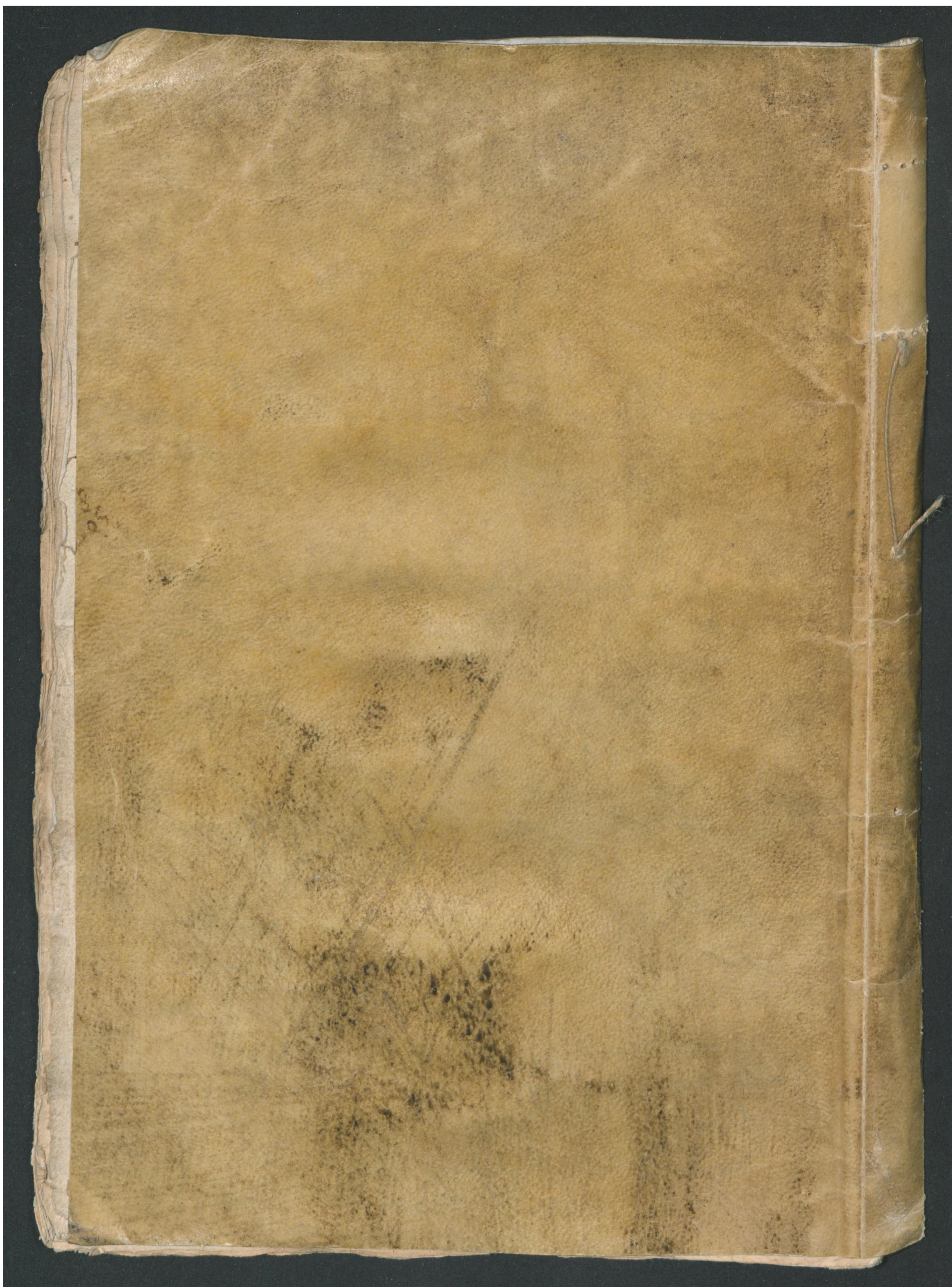
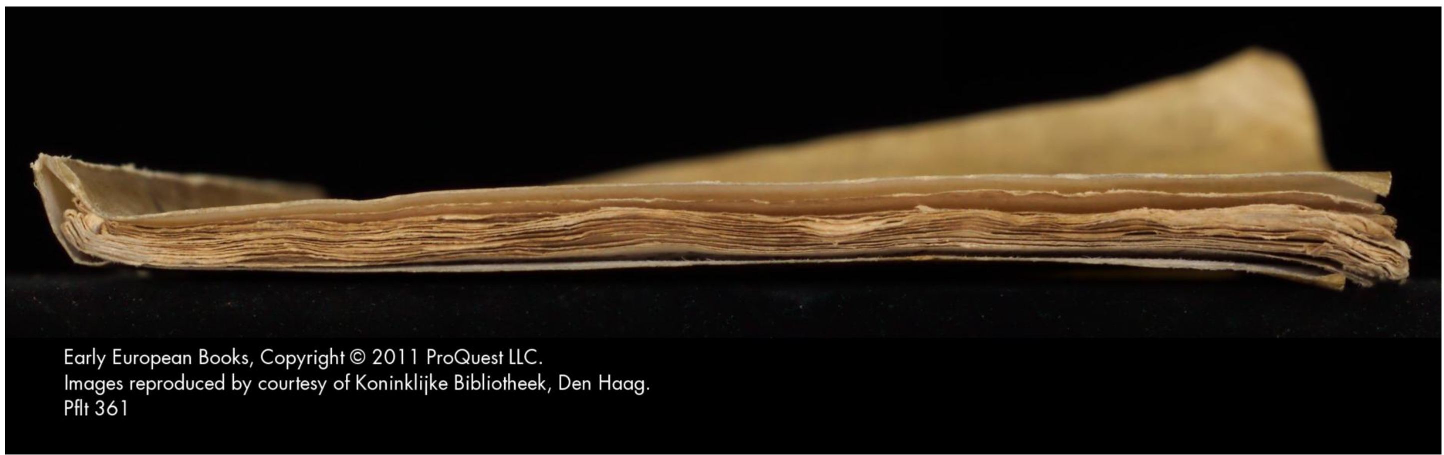

361

pfl 361

Schriftelick bewijs
Des Doorluchtighen/

Hooghgheborenen Vorsten ende Heeren/ Heeren Johan Casimiri/ Palsgrauen op den Rhijn/ Hertogē in Beyeren/ etc. Daerin cortelick verhaelt eñ wtgeleypt werden/ die oorsaecken waer door zijne Vorstelicke Genaden beweeght zijn worden/ tot bevrijdinge der benauder Nederlanden/ volck te maken/ ende met heercracht herwaerts ouer te commen.

VVt de Hoochduytsche sprake in Nederduytsch ghetrouvvelick ouergheset.

Psal. 139.

Och/ dat ghy de godloosen dooddet/ o God/ ende dat de bloetgierige van my moesten wijcken/ Want uwe vyanden spreken van v lasterlick/ ende verheffen hen sonder oorsaeke. Soude ic/ o Heer/ uwe vyandē niet haeten/ ende soudet my niet spijten alsse v wederstaen? Jae ick haetese met volmaecten hate/ ende salse houden voor mijn vyanden. Doorsoect my o Godt/ ende kent mijn herte: beproeft my ende kent mijn ghepeysen. Ende siet of ick op eenē ongerechten wech stae,/ eñ beleydet my op den eeuwighen wech.

Ghedruct tot Embden by Goossen Goebens.
Anno 1578.

Van Godes ghenaden / Wy Johan Casimir Palsgraue op den Rhijn/Hertoghe in Beyeren/ etc. Ontbieden allen eñ eenen yeghelicken/ van wat state/ weerdicheyt ofte wesen dat sy zijn/ den welcken dit ons open schriftelick bewijs voorcommen sal te lesen / onse behoorlicke diensten/ oock onsen vriendelicken eñ jonstighen wille/ ende gheuen henlieden hier mede te kennen:

HOe wel het na ons beduncken niet zeer van nooden ware int langhe te verthoonen/ wt wat oorsaecken wy/ eñ onse Medeghenooten/ beweecht eñ gheroert zijn gheweest / tot dese onse defensie/ verweeringhe eñ bevrijdinge (niet wt lust voorghenomen ofte om eere te behaelen/ooc niet wt gierichept ofte om ons eyghẽs profijts wille/ maer veel meer wt nootwendigen oorsaecken/ eñ die geenssins voorby ghegaen mochten werden) niet alleenlick dẽ benauden Nederlanden / maer oock den heylighen Rijcke selue/ eñ onsen lieuen Vaderlande die Duytsche natie ten besten / teghen des Don Johan van Austria/ eñ zijnre aenhangerẽ (wt velen vreemdẽ natien te samen gheraept zijnde) onbetamelicke intentie eñ voornemen/ oock die beswaerlicke/ ia tot wterste schaden eñ verderffenisse dienende/ manieren van doen die tot noch toe door hẽ zijn gebruyckt worden/ Na dien wy geensins twijfelen / dat een yegelick die de gherechticheyt eñ eere/ oock dat gemeyne Vaderlant lief heeft/ hoe cleyn van verstande dat hy is/ ons vrede-lieuende ghemoet wel bekent hebbende/ eñ daer beneuen wel wetende (t'ghene dat eenen yeghelicken binnẽ eñ buyten t Rijcke/ ja selfs den kinderen op den straten kennelick eñ openbaer is) hoe

afgrijselick/grouwelick/onmenschelick eñ tyrãnich/ dat de Spaeniaerden eñ hare aenhanghers nu som-nighe veel jaren lanck/ in den Nederlandẽ huysge-houden ende geleeft hebben/ tot grooten achterdeele schade eñ verderffenis van alle de omliggende nae-gebueren/ maer insonderheyt vant heylighe Rijcke der Duytscher natie / onses lieuen Vaderlandts/ eñ van zijne leden/ Eñ wat oock noch tot deser vre Don Johans eyntlick voornemen eñ meyninge is/ moch-tet hem anders eñ zijn volck na haren wille vergaẽ/ Sal by hẽ seluen lichtelick sonder onse breeder aen-wijsinghe eñ vermaninge connen ouerleggen/ bekẽ-nen eñ oordeelen die oorsaeckẽ van ons nootsaecke-lick voornemen/ eñ daer door beweeght werden om onse ontschuldiginge dies te lieuer te aenveerden/

Nochtans aengesien dat huydensdaeghs/ Eens-deels veel lieden wert ingebeeldet/ als soudẽ dese be-swaerlicke handelingen die men siet gebeuren/ ende het invallen der vremder Natien in de Nederlan-den/ als vremde saecken wesende/ ons Duytschen eñ andere naeburen gheensins aengaen/ eñ dat het ons in gheenre manieren en betaemt ons daer in te leg-ghen/ ofte ons die selue aen te trecken/ Andersdeels oock/ dat dese verweeringhe der Nederlanden (daer toe sy nochtans wt hooghster noot eñ oorsaecken be-dwonghen werden) gheen veroorloefde defensie is/ maer veel meer een verbodene eñ strafbare rebellie/ der welcke noch wy noch andere met voegẽ of rechtẽ behoorden eenigen bijval te doen/ ofte die te stoken eñ voort te helpen/ Voorts eñ ten lestẽ/ om datter ooc veel zijn (die't nochtans in allen anderen dingẽ met

ons

ons al ghemeyne Vaderlandt getrouwelick eñ van herten zijn houdende) die met sulcke ghepeysen omgaen/ dat door sulck onse voornemen eñ crijchstocht/ ander Natien eerst geirriteert ende geterght werdẽ/ ende dat den heylighen Rijcke ons lieue Vaderlandt (d'welck anders wel in goeder ruste soude blijuen/ waer't datmen hem dese dinghen niet aen en trocke eñ stille sate) daer door eenẽ beswaerlickẽ aenhangh ghemaect eñ oorsaecke ghegeuen wert/ om dat selue vyandelicker wijse te ouervallen/

So hebben wy/ om ons breeder eñ grondelicker te verontschuldigen/ eñ om alle onredelicke suspicie te vermijden eñ wech te nemen/ oock om die gepeynsen die t'onrechten (allso hier vooren aengeroert is) geuaet zijn/ wt den herten te benemen eñ te wederlegghen/ voor raedtsaem ende nootwendich aengesien/ die rechtmatighe eñ wel ghefondeerde oorsaecken/ daer door wy/ mitsgaders andere onse Medegenooten/ Vorsten/ Heeren eñ vrienden/ tot dese onse tegenwoordighe reyse eñ opmaecken tot den Crijgh/ oock tot de onvermijdelicke eñ veroorloofde defensie ende bevrijdinge der benauden Nederlanden/ nootsakelick zijn beweecht wordẽ/ in dese onse opẽbare schriftelicke bewijsinghe cortelick te verhalen ende te verthoonen.

Ende voort eerste/ so veel dat fondament ende de hooft-oorsaecke belangt van dese gantsche Nederlandtsche oorloge/ oock den Crijchstocht ende hulpe diese van ons hebbẽ begeert/ Dat namelick die beyde stucken voor gheen rebellie/ ofte stokinghe eñ be-

voorderinge der seluen te houdē zijn / maer veel meer voor een nootsaeckelicke / bedwongene / ende in allen rechtē toegelaten verweeringe eñ defensie / Hoewel dat voor dese tijt menichmael de Staten / Heeren eñ onderdaenen der Nederlanden selue / aen de Roomsche Keyserlicke Majesteyt / onsen aldergenadichstē Heere / aende Conincklicke Weerdicheyt vā Spaengien / oock aen de Keurvorsten / Vorsten / eñ Staten des heylighen Rijcks / haere notoorlicke onschult eñ verantwoordinghe int langhe eñ met goeden gronde bewesen eñ ghedaen hebben / eñ die selue daernaer opentlick in printe laten wtgaen / ende de oorsaecken verthoont / waerom sy opt wterste zijn bedwongen eñ ghenootsaect gheweest hen in wapenen te stellen / Ja noch daer beneuen op alle Rijcs vergaderingen ootmoedelick aengeboden / alle onderdanige gehoorsaemheyt haren Coninck eñ erfheere te bewijsen / in also verre als men se by recht eñ redene / oock by hare oude / hen beloefde ende gheswor ene Priuilegiē eñ vrijheden wil laten blijuen / d'welck emmers behoorde ghenoech te zijn / om met reden hem te laten papē / so dat het geensins vā noodē schijnt te wesen / sulcs breeder te verhaelen eñ wt te legghen / Nochtans al waert by aldien / datter so veelderhande geschriften / Supplicatiē / ende aenbiedingen niet voor handen en waeren / so soudē de Nederlanders genoechsaem ontschuldigen / eñ van alle boose suspicien eñ achterdencken quijten eñ vry maeckē / Eerstelick / die onverhoorde eñ in der daet selue meer dan Turcksche eñ Barbarische tyrannie / de welcke de Hertoge van Alua terstont in den beghinne ende intreden vā zijnen gouuernemēte / ingevoert ende ghebruyct heeft /

ende

ende naer hem zijne Successeurs ende navolghers hebben ghecontinueert/ door dat inbringhen der afgrijselicker/ moorderſche/ Spaenſche Inquiſitie/ die in den gront niet anders is/ dan een middele/ ja eenẽ arghe listigen vondt ende valstrick/ om die lieden om haer lijf/ eere/ goet ende in vertwijfelinghe haerder sielen te bringhen/ Item zijnen eyghenen bloetraet hem toevercoordent/ het vervolghen van so veel duysent onſchuldige menſchen/ het confiſkeren van alle haer hauen ende goeden/ het martelen/ pijnigẽ/ branden/ verdrincken/ hangen/ ontleden/ vergiften/ heymlick afdoen/ verdrijuen wt den lande ende ballinghen te maecken persoonen van hoogen ſtate ẽn qualiteyt/ die de Coninclicke Weerdichz in Spaegnien groote diensten hadden bewesen/ ende die aen der Duytsche Keurvorsten ende Vorsten huysen alliancie ende maeſchap hebbẽ/ Sonder eenige voorgaende/ oordentlicke of rechtmatige forme van proces/ oordeel ofte kenniſſe der ſaecken/ die lieden ter doot verwijsen ende laten ombringhen/ Item/ het wtsuyghen ende wtmerghelen so wel der onderdanen als der vremden/ met onverhoorde ſchattingen/ Impoſten ende tribuyten/ die niet tot des landts beste ofte profijte werden aenghelevt/ maer om dat ſelue te onderdrucken/ Item/ het beroouen ende pilgeren van so veel heerlicke Steden/ vlecken ende Dorpen/ Item/ het wechnemen/ annulleren ende caſſeren van alle oude Coninclicke Vryheden/ Priuilegien/ Wetten/ Ordonnantien ende Coſtuymen/ ter contrarien van de ghemaecte/ ja ſolemnelick in ſchrifte vervaette ende verſeghelde Contractẽ/ Obligatien/ gheloften/ toeſegghinghen ẽn verplichtinghen.

      ghen.

ghen/ Item/ die eyndelicke onderdzuckinghe/ desolatie ende verwoestinghe van sulcke heerlicke landen ende lieden/ die ons ghenabuert zijn/ ja die den heylighen Rijcke selue/ als medeleden/ ghemcorporeert zijn. Welcke tyrannie sy nv veel jaren na malcanderen sonder ophouden/ veel wreedlicker dan de Turcken souden doen/ gheoeffent eñ int werck ghestelt hebben/ ende haer officien ten achterdeele ende ondergange der seluen landẽ snoodelick misbruyct/ Ghelijckerwijs dat dese dinghen alle inden heyligẽ Rijcke/ by alle ghenabuerde Potentaten ende in der ganscher Christenheyt/ ja den kinderen op den straten selfs/ bekent/ notoorlick ende landruchtbaer zijn/ Ende sulcks wijsen claerlick wt/ die voorverhaelde ghedructe schriften/ Supplicatien/ smeeckinghen eñ beden/ maer insonderheyt wat Anno 70. te Spiers/ ende daer na wat Anno 76. te Regenspurg der ouerleden Keyserlicker Maiesteyt van hooghlouelickster memorie/ ende den Keurvorsten/ Vorsten eñ Staten des Rijcks/ op den Rijcksdaghen die ten seluen tijde wierden ghehouden/ Oock wat noch onlanghs op den letst ghehoudenen Deputacydagh/ voor des Rijcks Staten afghesondene Ambassadeurs ende Commissarissen/ binnen der stadt van Worms/ in't langhe eñ met goeden gronde so wel mondelick als schriftelick door de verordineerde Commissarissen des hoochghebozenen Vorsten/ onses vriendelicken lieuen neuens/ Heeren Matthie/ Ertshertoghen in Oostenrijck ende der Nederlandtschen Staten is gheproponeert/ voorghehouden ende van hen ghebeden worden.

Van waer dan oock ten anderen corts is ghevolghet/

ghet/na dien dat de Keurvorstē/ Vorsten ende Sta-
ten des heylighen Rijcks/ voor al wt hen eygen mo-
tijf/ daer naer oock door sulck smeecken/ versoecken
ende bidden der Nederlanderē claerlick bekent heb-
ben / dat hen met sulcken onmenschelicken hande-
linghen groot ongheliJck/ ghewelt ende ouerlast aē-
gedaen wert/ Dat niet sy alleene hen hebbē/ wt me-
delijden/ dese hare benautheyt ter herten getrocken/
ende om der seluē wille so wel by de hoochst gedach-
te ouerledene Keys. Maiesteyt van goedertierenster
memorie/ als oock by den Statē des heyligē Rijcks/
op Rijcksdaghen ende andere vergaderingen / bey-
de schriftelick ende mondelick / ende door seynden
van haere Ambassaten/ neerstich aenghehouden/
Maer oock hare Maiesteyt selue heeft op ghelijcker
wijse by de Coninckliche Weerdich. van Spaen-
gien / door schriften / ende verscheyden aensienlicke
Ambassaten aengesocht / ende haere Con. Weerd.
int langhe ende breede vermaent/ ende te kennen ge-
geuen/ wat eyndelick wt desen Spaenschen Regi-
mente (so verre het langher in Nederlandt werde ge-
leden ende verdregen) oock wt dese scherpe strang-
heyt/ hittich bedwanck ende aenslaghen/ achtervol-
ghen soude / ende daerbeneuen gheraden die heel eñ
al te weeren ofte emmers te versoeten/ d'welck allen
den Staten des heylighen Rijcks zeer wel bekent
ende openbaer is.

Noch is het daer by niet ghebleuen/ maer daer en
toe heeft haere Maiesteyt (door vaderlicke wakende
sorchvuldicheyt/ ende liefde tot vrede/ ruste ende ee-
nicheyt ghepoort zijnde) met den aduyse eñ goet dunc-

ken der voorseyder Rijcks staeten/grootelicken ghe-arbeyt ende haer bemoeyt/ om eenen paeys tusschen den Nederlanderen ende Don Johan te maecken/ so dien oock door de hulpe Gods des almachtighen is vercreghen / ghemaeckt/ ende ouer beyden syden aenghenomen/geloeft / toegheseyt/ende gheswooren/ ooc van de Con. Weerd. selue gheapprobeert eñ ge-confirmeert worden. Het welcke/ noch haere Keys. Maiesteyt/noch de Keurvorsten/Vorsten ende Sta-ten des Rijcks souden ghedaen hebben / waert dat sy der Nederlanderen hooch veroorsaecte ende ghe-dwonghene verweeringhe/niet voor een veroorloof-de defensie / maer voor een strafweerdighe Rebellie ghehouden ende bekent hadden.

Veel weynigher soude haere Keys. Maiesteyt al-so aenghesien hebben / ende noch aensien ende ghe-dooghen/dat haer gheliefde Broeder/ den voorghe-noemden Ertshertoch Matthias / soude dat Gou-uernement der Nederlanden (d'welck hem van de Staten der seluen ghepresenteert ende aengeboden werd)aenueerdẽ / Daertoe en soudẽ oock andere ge-nabuerde Potentaten hen dese saecken ende de be-vrijdinghe der Nederlanden/ t'haer selfs prejudicie niet hebben aengetrocken/ waert dat sy de Tyran-nie der Spaengiaerden / ofte haeren hittighen aen-slaghen ende voornemen/ eenich gelijck hadden ge-gheuen. De welcke dinghen alle/metgaders al wat daer belanght dat Interest/ ghemack oft ongemack der Nederlanden selue/ wy aen d'een syde willẽ stel-len/eñ en achten het van geenẽ noode te zijn/ dat wy lãger soudẽ op de speciale deductie vã harer saecken

oprechticheyt insisterẽ/ de welcke sy selue voor Godt/ voor de Keys. Maiesteyt/ ende voort heylige Rijcke alderbest weten te verantwoorden / so sy oock alreede/ na dat hen deuoir eñ de noot selue was eysschende/ ghedaen hebben. Ja wy hebben dese dingen alleene daer om wat willẽ beroeren / eñ gelijck als met den vingheren wijsen ende betooghen/ Op dat (al waert by aldien datter gheen ander oorsaecke dan dese alleene voorhanden waere/ om ons eñ onse Medegenooten/ tot desen tegenwoordigen Crijchstocht ende defensie diese aen ons begeert hebben/ te bewe=ghen) doch dese oorsaecken hier vooren verhaelt/ aen hen seluen ghewichtich genoech zijnde/ souden ons by eenen yeghelicken van alle quade vermoedinge/ achterdencken ende beschuldinghe moghen vry eñ quijt houden.

Maer als men bouen desen noch soudt gaen ouerweghen/ hoe groote ende onwtsprekelicke benautheyt/ schaden ende achterdeel (die gheensins wederom te verhaelen en zijn) om deses Nederlandtschen Crijchs wille/ heeft dat heylighe Rijcke selfs/ oock die leden ende onderdanen des seluen/ nv sommighe jaren herwaerts moeten lijden/ verdraghen/ ende noch daghelicks sien sullen/ Daertoe/ souden dese Oorloghen noch langher blijuen continuerende/ eñ quamen die selue landen tot een wterste ruyne eñ ondergang (soot claerlick schijnt/ dat het noch daertoe comen sal/ ten sy dat hen door behoorlicke middelẽ werde gheholpen) dat alsdan niet alleen ons voorseyde Vaderlandt/ maer oock alle ghenabuerde ende omligghende landen / ja die alghemeene Christenheyt

te ghelijcke/ dē schaden wt sulcker onordeninghe eñ Cryghs oeffeninghe voortstaende/sullen moetē mededeelen ende becoopen/ia oock te samen met hen te gronde ende verloren gaen/ So en connen voorwaer dese dinghen niet voor vremde saecken ghehouden werden/ende noch veel weyniger behoort men t'onrechten die lieden voor suspect te houden/die gheern saghen/dat sulc quaet ende verderuenisse van haren vaderlande afghewendt eñ ghekeert ware.

Want wat eerstelijck den heylighen Rijcke ende allen Staten ende toegedaenen des seluen/ int ghemeyn ende int besonder aen de commercien eñ neeringhen die de voorsz Nederlanden medebringhen/ oock den Keurvorstelijcken ende Vorstelijcken huysen aen haren Tollen ende iaerlijcksche incomsten voor onwtspreecklijcke schade/minderinghe eñ affgangh ghescheit/ Dat heeftmen binnen den tijdt dz de voorsz Nederlandtsche onruste gheduert heeft/eñ doen sulcke neringhen noch eenichsins onmeghinghen/maer al te veele eruaren. Daerwt dan lichtelijck te vernemen ende te besluyten is/ hoe veel beswaerlijcker dat het noch zijn worde/ waert sake dat sulcke neeringhen ende hanteringhen doer noch langhere ende ghedurighe oorloghen heel ende al souden moeten ter neder ligghen/ Alsoomen in sulcken ghevalle niet veel beter en heeft te verwachten/ ende gheensins te vermoeden is/ dat yemandt lichtelijck (in sonderheyt nae die berooiunghe ende het pilgieren van Antwerpē/ Anno 76. ghescheit/ daer door bynae alle cooplieden ende handelslieden die in Europa geseten zijn/tot grooten achterdeele ende

ver-

verderuen zijn ghecomen) sal t'zijne voortaen in sodanighe ooghenschijnelijcke perijckelen/ willen auentueren ende waghen / ofte selue daerhenen durnen reysen/ende hem aldaer met woninge begeuen. Van welcken affgangh der commercien ende coophandels/ ende van allerhande beswaringhen / hebben die Staten des Rijcks in gemeene/ende in sonderheyt die vrye Rijcks steden menichmael aen die ghestoruen Keys. Maiesteyt op den Rijcxdagen eñ ander versamelinghen hen grootelicks beswaert eñ gheclaeght,oock die Keurvorsten ende Vorsten / insonderheyt de gene die de aldernaeste by dese oorlogen ende brandenden viere ghesetenzijn / sulcx aen hare Financien ende Cameren tot haeren grooten achterdeele bevonden/ ende sulcx noch in der daet beuinden.

Ten anderen/ soo blijckt claerlijck/ wat sichtent dat dese Nederlansche oorloghen gheduert hebben/ ende insonderheyt ten tijde van tgouuernemẽt van dẽ Duc d'Alue eñ zijn successeurs/voor aensienlijcke ende vernaemde leden ende Staten des heylighen Rijcks/in soo groote menichte / zijn eenẽ tijdt langh beschadicht/verongelijckt ende ouerweldighet worden/den welcken haer landen ende lieden onevremdet ende inghenomen zijn/die daer naer wederom in haer eerste vrijheyt hen seluen gestelt / wt der Spaegniaerden dienstbaerheyt gelost / ende wederom tot haer landt ende lieden door der genabuerden Heeren hulpe ghecomen zijn/ de welcke sy noch langer hadden moeten deruen/ ia souden den rijcke heel ende al zijn ontrocken worden/hadde het den Spaegniaer-

den al doere/ ghelijck inden eersten nae haren wille gegaen/ Onaengesien wat de gestorvene Keys. Maiesteyt op voorgaende goetduncken ende tsamen accorderende decreet van alle Staten des heylighen Rijcks/ heeft den Duc d'Alue ende zijnen aenhangh tot verscheyden tijden ontboden ende gheboden/ op de pene vā in de Acht ofte dē Rijcks ban gedaen te werden/ om de selue te restitueren/ de welcke mandamenten niet alleene niet gevolcht/ onderhouden eñ gheen ghehoorsaemheyt den seluen is bewesen worden/ maer bouen dien oock hare Maiesteyt ende den Rijcke/ of gheen antwoorde met allen daerop ghegeuen/ als die se der seluē niet weerdich en achteden/ oft emmers zeer spottelijck gheandtwoordt/ ende de saecken ten lancsten datse hebben connē gedilayeert ende op ghesch orst/ dienende sulcks alles tot vercleeninghe/ blame/ verschimpinghe ende spot van hare Maiesteyt ende vant gantsche heylighe Rijcke/ Gelijckerwijs het oock met dat sticht van Luycke ende Maestricht is ghevaren/ onaengesien dat tselue met Don Jan d'Austria int tracteren vanden vrede ende andersins/ zijn beste ghedaen hadde/ iae in wat onverhaelicker schade eñ verderuenisse het nv op een nieuws gestelt is wordē/ dat blijft noch in versscher memorie ghedurende/ ende dat can een yeghelick wel oogenschijnelijck bemercken.

Wy en willen hier niet vertellen/ hoe grootelicks dat ons voorsz Vaderlandt ende die onderdanē des seluen/ binnen al dien tijdt dat dese onrustē geduert hebben/ belast ende beswaert zijnde met veel passerens van kryghsvolck/ monsterplaetsen/ vergaderingen

ghen/inbringhen ende wtsteken van verboden ende valsche munten/wisselen ophandelen/ verhooghen ende vernederen der seluen /zijn blijckelick alle iare tot de somme van veel hondert duysent guldẽs/wtghesoghen ende wtghemerghelt worden /waer by oock ghecommen is/ dat alle commercien eñ goeden tot soo hooghen pryse ende weerde geclommen zijn/ ende alomme soo groot een dierte opghestaen / daer noyt meer af ghehoort en werdt / dewelcke mẽ noch daghelicks is beuindende eñ gheen naelatinghe oft verlichtinge ghewaere wert / ia te besorghen is/ datse langhs soo meerder sal werden/ingevalle datmen dese oorlogẽ noch langer blijft continuerẽde.

Bouen dien is het oock onnoodich te verhaelen/ wat een schoone manschap door dese ende dierghelijcke oorloghen/vanden welcken de Spaengiaerden alleene oorsaecke zijn / den heyligẽ Rijcke lanes soo meer ontrocken wert/ waer door dat selue grootelicks gekrenckt wert / Van waer dan is volgẽde/ datmen den erfvyandt der Christenheyt selue/ingevalle datmen tot een openbare oorloghe met hem moeste commen (gelijckmen sulcks dagelicks / eñ tot zijnre eersten gelegheuthe yt moet zijn verwachtende/ niet tegenstaende/dat den vrede met hem onlanghs vernieuwt is) als dan dies te slechteren eñ swackeren wederstandt worde doen connen.

Maer noch valt het al veel swaerder/ende ten behoort noch vant heylighe Rijcke / noch vandẽ naest omliggenden Coninckrijcken / Potentaten ende landen gheensins gheleden te werden / datmen in

den Nederlanden onderstaen heeft ende noch dage-
licks onderstaet/niet alleen gheweert hebbende die
regieringhe der Duytschen ende inghesetenen des
landts/een Spaensche ende wtlandtsche aen haer
plaetse in te bringhen/maer oock datmen de selue
landen tot een forme van een ander gouuernement
dat vant Rijcke soude afghesondert zijn soeckt te
bringhen/d'welck met rechten allen omligghenden
landtschepen grootelicks suspect behoort te wesen/
als tot hen eyghen perijckel ende verderuen tende-
rende/welcke aenslaghen ende voornemen/al voor
desen tijdt zijn by opentlicken drucke gepubliceert
worden inde Spaensche/Francoysche ende Neder
duytsche talen/metgaeders de ordonnantie der sel-
uen in xiij. artijckelen veruaet eñ begrepen/daerin-
ne voorsieninge gheschiet was/hoe dat de selue lan-
den met instellen van veel nieuwe Bisschoppē/met
afsetten ende veranderen der Wett ende Judicatu-
ren in allen Steden/met te temmeren sommige ar-
senaelen ende Casteelen/met te ontnemen alomme
den steden alle artillerye/wapenen eñ gheweeren/
met een stercke Armade op de Zee te setten/eñ aen
te nemen eenen aensienlicken hoop kryghsvolcks
so wel te water als te lande/souden moghen onder
t'ghewelt/iock ende slauernye der Spaengiaerden
ende ander vremden natien ghebracht werden/ghe
lijckerwijs het alreede met der daet so verre gekom-
men was/ende de Triumphbeelden des ouerwon-
nenen ende bedwonghenen Nederlandes door den
Hertoghe van Alua int Casteel opgericht(dat doen
ter tijdt ghebauwt werdt/maer onlanghs daernaer
weder is afgebroken worden) der Spaengiaerden
inso-

insolentien ende hoochmoedighẽ ghepeynsen / oock haern voorgeesteldẽ doel ende voornemen/ genoegh saem te kennen gheuen.

Voort/so staet het eenen ieghelicken wel voor hoe dat het Nederlandt al ouer menighe iaeren/ in ghelijcker vryheyt ende wesen/ so wel als dat Duytsche Rijcke zijn afkomste heeft ghehadt / ende is altijdt vanden Duytschen ende haeren Keyseren door die stadthouders der seluen hier voortijdts gheregiert ende ghegouuerneert worden / so dat oock byna alle de stucken des seluen landts/ des Rijcks eygendom zijn/ende naderhandt tot sonderlicke leenen zijn ghemaeckt worden/Ghelijckerwijs oock noch tot deser tijt die Coninghlicke Weerd. vã Spaengiẽ / die selne van der verstoruen Keys. Majesteyt (dat wy anders niet en weten) voor leen ontfanghen heeft. Eñ al ist saecke dat eyndelick van weghen der seluẽ landen/een particulier verdragh / datmen t'Borgoensche heeft ghenaemt/Anno 48. ghemaeckt is ende achterghevolghet/So weet men nochtans genoech wat daeraf is/ ende sulck verdrach is in dier maten ghelimiteert worden / so dat daer door den Roomschen Keyser ende t'Rijcke die superioriteyt/hoochheyt ende gherechticheyt niet met allen is onttrocken wordẽ/Oock en kan de Con. Weerd. vã Spaengien/als een leendrager / den Roomschen Keyser eñ t'Rijcke/alle behoorlicke bekentenisse/respect eñ opsien niet weygheren / midts sy wil voor een van de voorneemste Staten ende leden des Rijcks ghehouden zijn/eñ van de Keyserlicke Majesteyt eñ t'Rijcke wederomme daer voor (doch in zijner voegen eñ maten)is bekent worden.

Daer en teghen so behoort die Keyserlicke Majesteyt ende t'Rijcke noch veel weynigher te ghedooghen/ dz hen alle ouerhandt ende superioriteyt ouer t'Nederlandt onttrockẽ werde/ ofte al stille swygende aensien dat daer in sulck een regieringhe ende veranderinghe met ghewelt werde opghedronghen / ja dat vremdt Cryghsvolck inwortele / tot des heylighen Rijcks selfs schaden / achterdeel ende verderuenisse/steedts int t'lant ghebracht werde / Na dien dat sulcks alvooren den Roomschen Keyser / wanneer hy tot der digniteyt ende hoocheyt des Keyserdoms verheuẽ wert / in zijner Capitulatie/ die haere Keys. Majesteyt den Keurvorsten geuen ende sweeren moet/zeer scherpelick voorghehouden wert/ geen vremdt Cryghsvolck int Rijcke der Duytschen natie te bringhen/ In sonderheyt dewyle datter sulcke dinghen ommegaen / ende datmẽ de Spaengiaerts selue onwerholen/al voor dees tijdt/sulcks heeft hooren segghen (ghelijckerwijs oock dat voorsz boeckken of Tractaetken in Spaenscher / Fransoyscher/ ende Nederduytscher taele ghedruckt / metgaders die exemplen ende practijcken hier op met der daet achterghevolghet/al wat hier bouen aengheroert eñ verhaelt is/genoeghsaem wtwijst ende te bekennen gheeft) dat sy/te weten de Spaengiaerts/ voorghenomen hadden ende besloten / die Nederlanden tot eener Cryghsborcht te maeckẽ/ ende die selue steeds met wtghesocht ende wtghelesen Cryghsvolck te besetten/op dat si daer mede/ alst pas ende gelegentheyt gaue/die omligghende nabueren souden ouermachtighen/daer toe sy noch dese bequaemheyt aen der handt souden hebben/ datse in corter tijdt bouen

de

de ordinarie garnisoenen / noch een groot ende aensienlick ghetal van Fransoysen ende Walen in die Nederlanden souden insteken / daer mede sy hen souden konnen behelpen.

Ende hoe wel dat daer wert voorghegeuen / ende wy dat selue oock wel geloouẽ / ende de Con. Weerd. van Spaengien sulcks gheern toebetrauwen willen / datse voor haeren persoon selfs / een vrede-lieuende Coninck sy / oock met eenen ieghelicken / ende insonderheyt met Duytschlandt / zeer redelicke eñ goede nabuerschap begheert te onderhouden / So weet men nochtans wel / hoet met alle Regimenten ende Coninckrijcken ghestelt is / insonderheyt / alsse door Gouverneurs werden geregeert eñ geadministreert / die hen selfs ouerheffen in haere macht eñ ghewelt / die selue misbruyckẽde door te groote begheerte van heerschappyen eñ dominatie / Te weten / datse meestendeels niet dan op hen seluen sien / ende alle haere aenslaghen / gheyeysen / doen ende laten tot dien eynde dirigeren / hoese hen selfs beneuen haren ouerheere verhooghen ende groot maecken konden / d'welck niet wel te vercryghen en is sonder die geualueerde te krencken ende te verderuen.

D'welck niet also en is op te nemẽ ende te achten / als of het maer een slechte maniere van discours ware / maer hieraf zijn oude ende oock versche exempelen ghenoech voorhanden / niet alleen int heylighe Rijcke / maer oock by anderen Potentaten. Men weet wel / wat voor aensienlicke stucken den heylighen Rijcke voor dees tijdt / ende noch nieuwelick /

 door

door dit middel zijn ontnomen eñ onttrocken: wat in letst voorleden iaren voor aensleghen teghen de stadt van Coelen ende Embden zijn ghemaect worden: wat teghen de Croone van Inghelandt voor practijcken/met toedoen/raet ende hulpe des Pauses zijn voortghestelt / ende terstont oock int werck gheleydt/die nochtans Godt alle wonderlick ontdeckt ende aen den dach heeft laten kommen: wat oock met dat sticht vã Luycke ende met Maestricht voorts soude ghevolcht hebben / ten ware dat hem t'Rijcke dies hadde aengetrocken.

Ghelijckerwijs het oock hier te voorẽ met de stadt Besanson is gevaren (de welcke noch alleene onder alle de Rijcksteden is resterẽde die de Francoysche sprake gebruyckt) Daerwt een groot getal van borghers met wijf ende kinderen om der Religie wille/ door der Spaengiaerden oproepen ende des Gouuerneurs van Borgoegnen gewelt/teghen des heylighen Rijcks constitutien/insettingen ende ordonnantien / wt der stadt zijn geiaeght ende verdreuen worden / ende hen verboden in die Graefschap van Borgoegnen te kommen (d'welck nochtans allen anderen Natien/van wat Religie dat sy zijn/veroorlooft ende toegelaten is) de Wett ofte den Raedt/ die des Vaderlandts vrijheyt lief hadde / aldaer afgesett/ende eenen anderen die gecorrumpeert was/ nae der Spaengiaerden behaegen / aen plaetse des seluen ghestelt ende ghesubstituceert/ Alle haere priuilegien ghekrenckt/geheel eñ al een ander forme van Regieringhe aenghestelt/ ende niet anders met hen toeghegaen ende gheleeft / dan als waere die selue

stadt

stadt met den sweerde ghewonnen/d'welck alles is gheschiedt in dien tijdt/doe des Hertogen van Alua saecken inden Nederlanden noch wel stonden/ oock doe die afgrijselicke ende noyt meer gehoorde moorderye te Parijs ghebeurde / ende doe de stadt van Berghen in Henegauw was belegert.

Bouen dien oock/ so pleecht dit de nature eñ proprieteyt van alle vremde ingewortelde natien ende regimenten te wesen/datse tot haerer meerder sekerheyt/ende om dies te beter te bouen te kommen/ beneuen het opbauwen van Casteelen ende aen haer handt te trecken alle de vaste plaetsen / oock het opegghen van onwtsprekelicke schattinghen (die me nich man diere becoopen moet) oock gheern onder de ghenabuerden het saet der oneenicheyt / misvertrouwen/ diuisie ende tweedracht saeyen ende werpen/op dat sy daer en tusschen dies te geruster ende onaengheuochten moghen blijuen/Ende ingeualle dat daer een inlandtsche ofte ciuile oorloghe quame op te staen/als dan den eenen deel aenhangen/ ende den anderen helpen ouerweldighen ende onderdrucken/ daer door sy den voet lanchs so wijder voortstrecken/wassen ende toenemen moghen.

Tot dier intentie / ghedencken sy by ons Duytschen dies te beter ghelegentheyt te hebben/midts hen wel bekent is de tweedracht die hier ende daer ghesien wert / de welcke door des Pauses aenstichten/so wel inder Religie als in anderen saecken ondersteken ende ghefoueert wert/ oot die verscheyden verbonden/ende datmen hem die gemeyne saecken

des Rijcks so luttel aentreckt / ia een yeghelick siet ende wacht alleene op zijnen voordeel ende eyghen sekerheyt / waer by dan comt / dat de vremde natien een oorsaecke hebben / op sulcke dinghen met waeckenden ooghen / dach ende nacht te letten ende gade te slaen / ia dies te lichter ende sonder eenigen schuw haer practijcken in t'werck te stellen.

Daer toe so en is het niet verborghen / hoe dat de Spaenssche regieringhe in Nederlandt dat voornemen heeft ghehadt / So oock Don Johan noch doet / (d'welck het principaelste poinct is daeraen de vredehandelinghe blijft behangende) onse Christelicke Religie / met hulpe ende door die sollicitatie des Pauses / oock door het instellen van een Spaenssche Inquisitie inden Nederlanden / heel ende al wt te roeyen / ende gheen andere / dan diemē de Catholijcke ende Roomsche noemt / te ghedoogen / Anghesien datse om haer boose ende periculeuse practijcken te becleeden ende te bewinden / pleghen dese Reghelen voor te wenden / datmen Godt gheen meerder behaghen kan doen / dan die selue te vervolgen / Ende / datmen onses Gheloofs medegenootē / als ketteren / gheen trouwe noch ghelooue te houdē schuldich is,

Ende hoe wel dat daer wert voorgegeuē / datmen soodanige vervolghinge ende wtroeyinge ghedenct alleene inden Nederlanden te ghebruycken / daerse meenen ende hen seluen inbeelden / datse macht ende recht toe hebben / So is nochtās der Spaengiaerdē intentie ende voornemen in desen val claerlick aen den dach / datse sulcks ghedencken oueral te doen /
waer

waerse maer middelen ende weghen toe konnen gekrijghen/ d'welck niet bloote argueringen ofte suspicien zijn/ maer alle haer handelingen / so wel hier te vooren gebeurt/ als die noch daghelicks zijn duerende/ niet alleene inden voorsz Nederlanden/ maer ooc in Vranckrijcke/ Italien/ Enghellandt ende in anderen landen/ Oock die verbonden ende confederatien ouer sommighe iaren / teghen alle die ouer het Italiaensche ende Spaensche geberchte gheseten zijn (die sy Tramontaenen noemen) vanden Paus ende ander vremde Potentaten/ gemaeckt ende opgericht/ Door de welcke die ouerleden Keys. Maiesteyt van goedertierester memorie / door haere Commissarissen / op den Keurvorstelicken vergaderingdach tot Fulda / heeft die Keurvorsten wt vaderlicken ende vrede lieuenden herte ende ghemoet / seluetrouwelick ghewaerschouwt/ Oock die ghedruckte ende ghepubliceerde Bulle des Pauses/ ter cause vā dien letst verschenenen ende door hem aengestelden Jubileus teghen de Turcken ende Ketters (daeronder soomē wel weet/ wy na des Pauses verstant mede begrepen werden) zijn suleks ghenoechsaem iae ooghenschijnelick betuygende ende wtwysende.

Soude dan (daer voor ons de almachtighe Godt wille behoeden) eenighe onruste ofte oorloghe/ door het archlistich brouwen/ practiseren ende der Spaegnaerden toestokinghe van wegen der Religie ofte wt ander oorsaecken / in ons Vaderlandt verweckt ende te handen genomen werden / ende dat als dan de vremde natien hen of aen d'een of aen d'ander zijde quaemen hanghen / het is goet te sien ende te be-

 merc-

mercken/wat een mißvertrauwen/ende een iammer licke diuisie ende verstropinghe daer wt lichtelick soude opstaen/ daer wt voorts allerhande quaet en onruste soude volghen/ ende dat vier niet weyniger int Rijcke/als inden Nederlanden / ontsteken werden/daer van so wel dat hooft als die leden / va wat Religie datse zijn mochten/ hen niet veel soude hebben te belouen of te verblijden. Ende inden letsten/ als men door sulcke inlandtsche ende inwendighe oorloghen aen allen zijden wel soude ghematteert ende moede ghemaeckt zijn/ Quame als dan den erfvyandt der Christenheyt niet (de welcke soo te vermoeden ende te besorgen is sulck een occasie niet lichtelick soude laten verloopen) soo soude nochtas eenen derden erghens/die noch versch ware ende al zijn volle macht hadde/in tspel komme / die niet alleene soude onderstaen der Nederlanden machtich te werden/maer oock t'Rijcke selue wercks genoech te maecken.

Bouen desen / al waert dat t'heylich Rijcke ghedochte dit al aen een zijde te stellen / ende alleene in stillicheyt toe te sien/ So is het niet buyten den tijdt datmen moet besorghen/ ia t'werck selue ende d'experiencie geeft het alreede wt/ dat noch Vranckrijcke noch Jnghellandt / noch eenighe andere omligghende Potentaten ende landen te water of te lande met Nederlandt confinerende ende aenstootende/met sodanighe nabuerschap sullen ouer een commen/ofte sy in den selue lande lichtelick verdragen/ dwelck hier naemaels oock dat heylighe Rijcke ende veel ghehoorsaeme staten ende leden des seluen worden moeten becoopen.

Daeromme/aenghesien dat wt alle de- verhaelde dinghen blijckende is / dat dese Nederlantsche onrusten/ oorlogen ende inwortelen van vremde natien/niet alleen die Nederlanden / maer oock t'Rijcke der Duytschen natie/ons gheliefde Vaderlandt/ ende insonderheyt/die Staten ende leden des seluen die aller naest daer by ghesetén zijn/oock andere genabuerde Potentaten/in veel weghen ende manieren aengaen ende belanghen / om dies willen datse alle hier door grootlicks werden gheinteresseert/iae groote schade/ achterdeel / rampsalicheyt ende verderuen daer wt te verwachten is/indien men niet in tijdts soo t'behoort daer toe doet om die te verhoedē ende hen te wederstaen/ Soo en cannen emmers in gheener voeghen segghen / dat dit vremde saecken zijn/die de Keys. Maiesteyt voorsz Rijcks / ende die leden des seluen/hen niet en behoordē aen te trecken ofte daermede te moeyen.

Ten anderen / al ist saeke dat die Nederlandē teghen dese onbehoorlicke ende te veel grouwelicke ende ongehoorde handelinghen ende tyrannye der Spaengiaerden/ hen met ghewelt teghensetten/ eñ onderstaen hen van de selue te ontlasten ende te ontslaē / So connē si nochtās om dies willē met geenen goeden eñ redelicken gronde beschuldicht ofte beteghen werden van eenighe straf-verdienende Rebellie noch die ghene die hen tot sulcker inden rechten ghefondeerde ontlastinghe helpen raeden ende vervoorderen/voor beschutters van voors. Rebellie gehouden werden.

Ende en laeten ons niet letten t'ghene dat sommi

D gh-

ghe discipelen wt Macchiauellus schole / hen onder-
staen hooghen Potentaten/ Keur ende Vorstelicken
persoonen intebeelden/om haere macht eñ ghewelt
onbetaemelick te verhooghen ende wt te strecken/
meer dan hen van Godt / van der nature ende van
allen rechten gegeuen is / Daer door sy niet alleen
haere heeren/maer oock gheheele Regimenten/ Co-
ninckrijcken / landen ende lieden / in wterste angst/
noot/perijckel ende verderuenisse stellen. Oock kan
een yeghelick wt Godes woort/ wt die Wet der na-
turen eñ wt den gemeynen rechten lichtelick verne-
men/hoe verre dat het Officie ende Vocatie der O-
uerheyt hen streckẽde zijn/ende hoe verre men schul-
dich is hen ghehoorsaemheyt te bewijsen / oock dat
haer officie niet sonder orden en is ofte oneyndich/
maer behoort nae Godes woort/ nae reden ende ghe
rechticheyt ghereguleert ende ghelimiteert te wer-
den / Ghelijckerwijs dat die geheele menschelicke
societeyt ende gemeynschap niet anders en can on-
derhouden werden/ dan door Wetten ende seker or-
donnantiẽ/Maer een Coninck/ Vorst ende Regent/
wert geheeten dat leuende Recht ofte Wet / ende be
hoort het oock inder daet te wesen . Daerom hebben
die louelicke Keysers/ Theodosius ende Valentinia
nus wel geseyt/ende sulcks in die boecken der Rech-
ten laten incorporeren ende inschrijuen met desen
woorden/ Dat het een reden is/ weert van eenẽ Key-
ser gehoort te werden/ dat die Keys. Maiesteyt haer
seluen bekent den Rechten onderworpen te zijn/wãt
alle de autoriteyt des Keysers/ hanght aent aensien
der Rechtẽ/eñ het is voorwaer veel een hooger dinck
dan het Keyserdõ selue/ de heerschappye dẽ Rechten
te onderwerpen.

Also

Also eñ ten derden/ en moetmẽ hem oock niet zeer laeten aenvechten/dat sommighe voortgheuen/ dat men behoort stille te sitten/anderen gheen oorsaecke tot ongewillicheyt te gheuen/ die liedẽ niet irriteren/ den Vaderlande geenen aenhanck maecken/Oock vremden Potentaten in haeren landẽ gheenen regel noch mate setten/ ende wat des ghelijckẽ meer wert op de baene ghebracht: Want wt voorverhaelden discours is wel te sien / wie dat den anderen tot nu toe heeft onderstaen mate voor te schrijuen/ ende het beuindt hem seluen wel by de schaeden / achterdeel ende bedwanck/die den heylighen Rijcke ende den leden des seluen duslanghe ghesehiet zijn / ende by de rampsalicheyt ende wterste verderuẽ daerse noch dagelicx meer eñ meer mede gedreegt werdẽ / Oock gheeft die experientie genoech te kennẽ/of door temporiseren/toesien/dissimulerẽ ende stille sitten/Godt den Heere/ons vaderlandt ende die gheheele posteriteyt eenighen goeden dienst is ghedaen worden/ ende of daer door die geledene schadẽ/ achterdeel eñ verderuenisse/ het wtscheppen ende wtsuyghen der onderdanen/het toesluyten eñ inhouden aller commercien ende coophandels / die steedts durende oorloghen eñ doorlijden ofte passeren van Crygsvolc/ het wtvoeren/verhoogen eñ vervalschen der Munte/het ontnemen eñ onttrecken der Staeten / steden eñ vlecken van den heyligen Rijcke/ belett zijn worden eñ verhoedet/ Ofte / of niet veel meer door sulck stilleswygẽ eñ toesien alle quaet lãghs so meer heeft toegenomen eñ hem op malcanderẽ gehoopt/ Oock den vremden natien eerst oorsaecke eñ moet is ghegeuen worden/haer intentie dies te koener eñ son-

der eenigen schuw tē volvoeren/int werck te stellen/ eñ haeren voet langhs so meer eñ dieper int vaderlandt te setten / so dat om dier willen so wel dz hooft als die leden des Rijcks/by alle genabuerde Potentaten eñ Coninckrijcken zijn verspottet eñ gheblameert worden/ eñ tot grooter verclepninge ghecommen. D'welck des Hertogen van Alua hooueerdighe/opgheblasene eñ hoochmoedighe stemme ghenoech te kennen heeft ghegeuen / de welcke heeft int openbaere tot aller Duytschen Keurvorsten eñ Vorsten versmaethept/ deruen plat wt segghen / dat die selue in haere schilden voerē groote wilde dieren/als beeren/leeuwē ende andere diergelijcke / die hebben groote aensienlicke tanden / maer en bytē niet hart. Ende het is aen hem seluen claer genoech/ eñ eenen peghelicken kundich/ datmen voorvallende siecten eñ corrosyue ofte inetende quetsueren / niet met stille sitten/maer met behoorlicke remediē te appliceren/ in alle manieren helpen eñ ghenesen moet/ insonderhept/dewyle men die occasie eñ ghelegenthept heeft/ de welcke allse eens wert wt den handen ghelaten/ niet lichtelick en is wederom te crpghen ofte te achterhalen/eñ daerentusschen siet men landē eñ lieden te gronde gaen.

Hierom / aenghesien dat het met den voorsz Nederlandtschen saecken so lastelick eñ sorghelick ghestelt is/eñ daer naer/ Nademael dat een peghelick so wel van grooten als van cleynen verstande / lichtelick oordeelen kan,eñ bekennen moet/dat om meerder rampsalighept / verderuenis eñ ondergāgh van den seluen landē af te keeren/ oock om des hepligen

Rijcks

Rijcks eñ gemeyner Christenheyt onwederhaelick achterdeel / schimp eñ verachtinghe te vermijden/ die wterste noot is heysschende/ datmen sonder langher de saecken te schorssen ende achter te stellen/ behoort op die bequaemste middelen eñ wegẽ te dencken / daer door sulck eenen iammerlicken / eñ ongerusten ja tot eyndelick verderf nakenden staet ende wesen/ eens soude grondelick mogen geholpen werden / D'welck soude moeten bycommen / ofte door eenẽ goeden eñ standtvastigẽ paeys/ ofte door de oorloghen te continueren / Ende men soude wel gheen beter middel connen vinden ofte ghedencken / dat van den Almachtighen Godt meer soude te weynsschen ende te begeeren zijn/ dan den wech van eenen godtsalighen eñ standtvastighen vrede/ Ghelijckerwijs wy/ eñ ander meer/ ons vertroosteden ende verhoepten/ dat de Pacificatie van Ghendt eñ die generale vredehãdelinge daerop gevolghet / eñ aen beyden zijden gheloeft eñ gesworen/ eenen bestandt soude hebben / ende al waert dat de saecken daer door niet heel eñ al worden gheeffent eñ gheeyndiget/ dat daer nochtans een goet beginsel af souden gemaect zijn worden:

Maer/ aengemerckt dat die selve vredehandelinghe maer tot eenen deckmantel eñ valstrick gedient heeft/ om daer en tusschen hem tot eenen meerderen/ harteren eñ schadelickeren Crygh ghereedt te maecken/ Ende so de saecke haer laet aensien/ dat alle andere versochte weghen eñ middelen/ hoe sachte ende soete datse waren/ al te vergeefs zijn geweest/ Ja al waert dat daer soude wederom eenen Paeys ghe-

maeckt eñ ghesloten werden/dat den seluen niet be-standigh zijn soude / eñ niet langher duren dan tot d'eerste occasie die men soude hebbẽ om dien weder te breken/daer beneuen ouerdenckende/dat by Don Johan eñ zijnẽ aenhangh dese Reghel eñ Maxime des Pauses eñ Macchiavelli plaetse heeft/ dat men den Ketteren eñ rebellen (daer voor sy de Nederlanders achten) gheen ghelooue schuldich is te houdẽ/ Eñ wt dien / dat ons de voorsz Ertshertogh Matthias/metgaders den Staeten ons hebbẽ te kennen ghegeuẽ/datse veroorsaeckt zijn de alderwterste middelen/der veroorloefden eñ bedwongenẽ verweeringhe/inden name Godes voor de handt te nemen/ eñ by ons om dies willen aengehouden eñ ghebeden/ dat wy Haere Liefde/ eñ hen lieden / als den benoodighden/een aensienlick Crijghsvolck te peerde eñ te voete souden byvoeren/ eñ sy vandẽ Spaensschen bedwanck eñ tyrannie helpen bevrijden / Ende wy nochtans niet lieuer hadden ghesien / dan dat de Roomsche Keys. Majesteyt/ als dat ouerhooft zijnde/ oock andere eñ hoogere Staten des Rijcks/ met gemeynen raedt eñ toedoen / dese saecken selue souden voorghenomen eñ bestaen hebben/ maer dat selue altijt tot op deser uren/ wt allerhande oorsaecken die ons nochtans onbekent zijn / opgeschorst hebbẽ eñ achterwaert getrocken / Daer tegen wy / by ons seluen ouerdocht eñ ter herten ghenomen hebbende haere teghenwoordighe perijckelen eñ verdruckinghe/ Oock wat wy in desen valle/niet alleene wt naturelicken deuoore eñ Christelick medelijden desen benauwden eñ ghenabuerdẽ landẽ / Maer oock als een Duytsche Vorst ghebooren / ons algemeyne Va-

der-

derlandt der Duytschen natie/ eñ der geheelen Christenheyt/ met rechten schuldich zijn / Oock die middelen ouerleydt hebbende/ die Godt almachtich ons in handen heeft gegeuen / eñ die ons voorsz Vaderlandt ten besten souden mogen dienen/

So hebben wy Haere Liefde/ eñ hen lieden/ soodanige begeerde hulpe ende bevrijdinge inden name des Almachtigen Godts niet connen ontseggen of weygheren/ maer hebbē onse conscientie in desen valle voor Godt eñ die gheheele Posteriteyt willen quijten / zijnde daer beneuen wel ghetroost ende toebetrouwende / eerstelick dat de Keys. Majesteyt onsen aldergenadighstē Heere/ daer naer alle Keurvorsten/ Vorsten eñ Staten des Rijcks / niet alleen sullen een vernoegen ende behagen hebben aen sodanigen onsen voorgenomenen Crijghstocht/ ende wt medelijden eñ bedwangh gedaene bevrijdinge ende defensie/ In aenschouwinge dat wy ons niet vā ons seluen wt eygener affectie (so vandē eersten verhaelt is) in dese saken hebben ingesteken / maer vanden ghenen die sulcks van rechts wegen eñ nae het verheysschen der gerechticheyt/ eñ haeres staedts ende oude afcomste behooren te doen / ordenlick daer toe beroepen zijn/ Oock nae dien wy daer door niet zijn procurerende ons eygen profijt/ eere/ ghelt/ goet/ ofte eenigh tijdelick dingh / Veel weyniger gedenckēde ander lieden om der Religien wille te onderdrucken (ghelijckerwijs sommighe ongheruste ende boose lieden ons dit valschelick mochten wtleggen) maer alleene die eere des Alderhooghsten/ den gemeynen vrede/ die welvaert eñ versekerheyt so wel der voorsz

Nederlanden als onses gheliefden Vaderlandts soeckende/ Maer datse sullen veel meer hier door beweegt werden/ ons eñ den onsen behoorlicke vervoorderinge/ hulpe eñ bystandt met raet ende daet te bewijsen eñ te bethoonē/Ende ter contrarien sullen dat selue onse tegenpartye ontseggen eñ heel eñ al weeren/ oock dat aengenomē Duytsch Crijghsvolck door scherpe mandamentē eñ by ghevoeghde penen eñ straffen / wederom na huys voorderen eñ doen aftrecken/Onaenghesiē dat die selue mochten dat heylighe Rijcke in haere bestellinghe met woorden wtghenomen hebben (daer nochtans in der daet Don Johans voornemen eñ intentie/ soo hier bouen is ghenoegh bewesen/ stracks daer teghen is ghepast) Selfs achterstellende die liberteyt ende vryheyt der Duytschen/de welcke met redene niet ten achterdeele ende schade des Vaderlandts/ maer ten profijte/welvaert ende sekerheyt des seluē behoorde ghebruyckt te werden/Eñ ouerwegende/ of het alsos quame / dat onsen voorsz Vaderlande/ door haer by verplichten/eñ toetrecken / voortaē eenich meerder achterdeel/schade eñ verderuenisse soude byghevoecht werdē eñ gheschiedē/dat sy als dan aen alle sodanighe dinghen souden selue schuldich zijn/eñ en souden in haer conscientie hen daeraf niet weten te verontschuldighen/ Ende in somma datse sullen beneuen ons eñ onse medehelpers aen die bequaēste middelen eñ weghē hen versinnē / daer door men eens mochte vrij eñ los werden van dat inwortelen der vremder natien eñ van voorsz verdruckinghe/perijckelen/ achterdeel/ verderuenisse/spottens eñ verclepninghe onses Vaderlandts / Op dat wy

den Turck ende anderen vremden Barbarischen
Potentaten niet eerst door ons eyghen slappicheyt
eñ verlaetighheyt / oorsaecke gheuen / ons gheliefde
Vaderlandt aen te vallen / ende onder zijn iock / sla-
uernye ende dienstbaerheyt / ghelick hy anderẽ volc-
ken ende natien / voor dees tijdt ende oock noch by
ons leuen ende ghedencken heeft ghedaen / te brin-
ghen ende onderwerpen / dat oock die benaude Ne-
derlanden / hen also verlaten siende / niet veroorsaect
werden / hen vant Rijcke af te sonderen ende aen an-
der heeren / die den heylighen Rijcke onaengename
zijn mochten / hen te hangẽ / het welcke wy by desen
aen haere Maiesteyt / aen Haere Liefden / eñ aen al-
le andere liefhebbers des Vaderlandts / aller onder-
daenighst / dienstelick ende vriendelick aensoecken /
bidden ende begheeren.

Daer beneuẽ oock / de wyle het nochtãs claerlick
blijct / hoe dat onse waerachtige Christelicke Reli-
gie / door sonderlicke voorsienicheyt Godes inden
Nederlanden al wat diepe ingewortelt is / de welc-
ke de Spaengiaerts dus langhe hebben onderstaen /
door de hulpe des Pauses ende anderen / met dat in-
voeren der voorsz tyrannischen Inquisitie / eñ scher-
pe vervolginge / met den viere ende met dẽ sweerde
wt te roeyen / Ghelijckerwijs oock Don Johan eñ
zijne aenhanghers het noch gheern souden op die
weghen bringen ende aenrichten / Ja en willen an-
ders van gheenen paeys hooren spreken ten sy dat-
men aldaer alleẽlick die Catholijcke Roomsche Re-
ligie ghedooghe.

Ende nat dien dat die experientie middelertijdt bewesen heeft/wat voor vruchtẽ wt sodanige scherpe ende heete aenslaghen / voornemen eñ manieren van procederen / ghesproten zijn / ende dat die selue meestendeel die eerste oorsaecken eñ beghinselen zijn gheweest/door de welcke inden Nederlanden sulcke onruste ende gemeyne oproer is verweckt worden/ Oock dat het niet en baet/ iae verloren moeyte ende arbeydt is/ die waerheyt met den sweerde te willen blusschen/ de welcke hoe se meer wert verdruckt eñ geboghen/hoe se oock meer pleeght als een Palmboom op te wassen eñ toe te nemen/ Ende naer des ouden leeraers Cypriani heerlicke spreucke / der Martelaren bloet niet anders en is/ dan een vrucht baer saet der Christenen/ Ghelijck sulcks de geschiedenissen ende historien/ so wel vandẽ ouden als van den teghenwoordighen tijden/ in allen landen ende natien betuyghen/

So en twijfelen wy oock gheensins/of de voorsz Don Johan ende zijnen aenhangh sullen van dese tweedracht ende onderscheydt in de Religie in vele manieren weten hen lieden profijt te maecken/ ende bestaen den genen/die hen van de voorsz Catholijcke Religie bekennen te wesen/van onsen persoon in te beelden / als oft wy alleene daeromme souden in Nederlandt gecommẽ zijn / om sy te onderdrucken/ Daerbenenen oock van wegen sodanighe Religie/ een misvertrouwen/diuisie eñ verdeylinghe/soo wel onder de Staten/als onder de onderdaenen te spreyden ende aen te stellen / op dat hy dies te eer eñ beter zijn tyrannigh voornemen ende intentie moghe in

twere

t'werck bringhen / d'welck hem (en t'Godt belieft) kaelgieren sal/die sulcks door zijne Almachtichept wille verhoeden ende afwenden.

Daerom/aenghesien dat onse meyninge eñ intentie niet en is (d'welck wy hier mede openbaerlick betuyghen/ende als bouẽ geseyt is / wy en begeuen ons in dese oorloghe ofte Crijghstogh niet wt eygener affectie of beweginghe / maer door ordentlicken beroep) van onder te drucken ofte te verheffen den eenen of den anderen Staet die dese ofte ghene Religie is aenhanghende ofte toegedaen / Het welcke sonder eyndelicke verderuenisse eñ ondergangh vã beyde partyen niet wel en soude connen geschieden/ Maer veel meer/om sy by ghelijcken rechte eñ redelickheyt/tegen die albereyde Tyrannye eñ verdruckinghe der Spaengiaerden ende ander vremde natien te beschutten/ beschermen eñ henliedẽ de handt te reycken / Ghelijck wy Gode lof tot noch toe daer voren bekent zijn/eñ ons in onse andere Crijghstoghen in Vranckrijck also ghedraghen ende gehouden hebben/dat door ons niet anders dan vrede/ruste ende eenicheyt in de Christenheyt is ghesocht worden/Ja weten oock wel/dat de Religie ende des gheloofs saecken/in desen ofte in diergelijcken valle/niet met den sweerde/maer alleenlick met den salighmakenden woorde Godes / eñ door ordentlicke middelen eñ wegen die men inde Christelicke kercke pleeght te ghebruycken/ behooren wtghebreydt te werden/

So verhopen wy oock/ oft so quame/dat dierghelijcke calumnien van ons ende van onse teghen-

woordighe Crijghsvaert/worden gestropt ende den lieden inghebeeldet / datse by hen niet en sullẽ blijuen kleuende / ende dat den seluen gheen ghelooue sal ghegeuen werden/ Waer wt wy breeder occasie nemen/om die Staten ende die onderdanen inden voorsz Nederlanden ten allerhooghsten te vermaenen ende te bidden / datse hen aen dese ende anderẽ trecken ende practijcken der tegenpartyischen ende vrede-hatenden liedẽ niet en willen keeren/ tot geen misvertrouwen ofte suspicie tegen malcanderen hen niet laten voeren ofte beweghen/oock van malcãderen niet laeten verdeylen noch afsonderen/ maer hen seluen alle te gader voor eenen man rekenẽ/ ende als broeders/medeborghers/landtsliedẽ ende goede patrioten eenes vaderlandts/ teghen die Spaegniaerden ende haerẽ aenhangh staen/ stijf ende vast te samen houden/lijf/goet ende bloet by malcanderẽ toesetten/ende aen die spreucke onses Heeren ende Salighmakers ghedencken/dat elck Rijcke/dat onder hem seluẽ tweedrachtich is / moet verwoest werden ende te gronde gaen/ Dat cleyne dingẽ door eenicheyt meerderen/ende groote/ hooge / machtige Coninghrijcken ende landen/door oneenicheyt/ diuisie ende tweedracht/cleyne ia heel te niete werdẽ/ Daer beneuen oock wederom hen ter herten trecken/ende in verscher memorie behouden / In wat grooter anghst/noot eñ iãmerlicke allendicheyt/ datse haer wijf/ kinderen/ vrienden/ ia lijf eñ goet sehie ghesteken hebben/ten tijden van des hertogen van Alua ende zijner navolgheren regieringhe / om datse niet by een hielden/Ende dat die toecomende eñ achtervolghende slauernye/dienstbaerheyt/allendicheyt/
eñ

eñ iammerlicke verderuenisse (soo t'Godt den Heere beliefde die ouer hen te laten commen / door haerlieden selfs veroorsaecken / aenghesien datmen nv desen wraeckgierighen vyandt in al te veel soorten ende manieren vergramt ende gheterght heeft) henlieden veel meerder deerlicker ende swaerer op den hals vallen worde.

Eyndelick ende tot eener conclusie / Nademael alle Regimenten/ so wel gheestelicke als weereltlicke/door Christelicke ende godsalighe ordonnantien werden onderhouden/ eñ ter contrarien / door onordeninghe verstoort / Oock Godt de Heere selue een Heere der ordeninge is/ maer den Duyuel een heere eñ regeerder is van alle onordeninghe eñ confusie/ Op dat dan die Staten ende die onderdanen niet alleenlick nv teghen den vyandt / eendrachtelick voor eenen man bestaen ende vaste houden / maer oock inden toecommenden tijdt met een goet eñ bestandich betrouwẽ/in sekerheyt/ vrede eñ eenigheyt by malcanderen moghen leuen/wonen / ende haer Vaderlandt in eenen goeden staet eñ wesen/teghen der wtlandtscher natien ghewelt / bedwangh ende inbreken/onderhouden/

So raeden/ bidden ende vermanen wy alhier getrouwelick/ Syne des Ertshertogen liefdẽ/ Sy/ die Staeten eñ onderdaenen / metgaders eñ insonderheyt/datse op seker middelen ende weghen willen denckẽ/hoe dat tot der tijdt toe dat die voorsz twedrachtigheyt der Religie eyndelick vergelekẽ ende vereenicht wert / daer en tusschen een vrede daer in

gemaeckt eñ aengestelt werde nae der seluen landen ghelegenheyt/d'welck is het eenighe middel / om sy by malcanderen in eenen bestandigen staete tegen alle vyanden te onderhouden. Daeraf dat exempelen ghenoegh by den anderen natien/daer oock niet eenderhãde Religie en is/ Als namelick in de Duytsche natie/in Switserlandt/Polen / Vranckrijcke/ selfs in der Keys. Maiesteyt erflanden/ voorhanden zijn/ Ende den noot heeft hen sodanigen wegh ghewesen / soo se anders niet hadden lieuer willen door oneenicheyt heel verlorẽ eñ te gronde gaen/ ia se zijn oock door sulck middel onghedeylt ende ongescheyden by malcanderen ghebleuen.

So sy dan sulcks oock doen werden / dat sal dienen alvooren ter eeren Godes des Almachtighen/ die een Heere des vredes is: Daer naer niet alleene den Nederlanden selue / maer oock den heylighen Rijcke/onsen gheliefden vaderlande/den genabuer den Potentaten ende omligghenden landen / oock der gantschen Christenheyt ten besten/ Eñ om goeden bestandigen vrede/troost ende welvaert te planten ende onderhoudẽ / Insghelijcks wy metgaders onser defensie medeghenooten/heeren / vrienden eñ Crijghslieden/ sullen alle die tijt onses leuens goetwilligh/ bereydt ende gheneyght ghevonden werden/om sulcks nae onse wterste vermoghen/ dienstlick/vriendelick ende met allen vlijte / teghen eenen yghelicken/nae dat zijnen staet is heysschẽde/te verdienen ende met ionstighen wille te bekennẽ/ Ende willen dese onse schriftelicke verclaringhe / bewijs/ waerschouwinghe ende vermaninghe wt Vorstelicken

licken Duytsch en gemoede laeten wtgaen/ghelijckerwijs oock wy int herte oprechtelick ende ongevalscht also ghesint zijn. Biddende den Almachtighen Godt/dat hy alle dese dinghen wende ende dirigere tot zijner eeren/tot een Christelick ende geluckigh eynde voor die voorsz Nederlanden/voor ons geliefde Vaderlandt die Duytsche natie/ende voor die alghemeyne Christenheyt/Ende dat hy alle die boose/arghlistighe practijcken ende aenslagē der vrede-hatenden lieden/wille te nieten ende te schanden maecken. Datum den 22. Junij/Anno 1578.

FINIS.

ERRATVM.

Folio 17. inden 22. regel staet geualueerde, Corrigeert ghenabuerde.

De cometa viso 10 novemb.

Quid stolidi a terris longe portendit [illegible] cometa
Belgia [illegible] [illegible] Mathia [illegible]

Ad Mathiam

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Et promissa tibi [illegible] sceptra patris
[illegible] patris [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tibi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] post [illegible]
[illegible] [illegible] tibi [illegible]

Ad Parmensem

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] patria [illegible] [illegible] fidelis
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] tibi / [illegible] [illegible]

Ad Belgas

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Belgia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] olim
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

